

Procedura „Niebieskie Karty” to narzędzie, którego głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, ale także współpraca przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów zobowiązanych do reagowania w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu przemocy domowej.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje:

- osoby doznające przemocy domowej,
- osoby stosujące przemoc domową, przez które należy rozumieć wyłącznie osoby pełnoletnie, które dopuszczają się przemocy domowej wobec osób doznających przemocy domowej.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” uprawnieni są:

- pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- funkcjonariusz Policji;
- żołnierz Żandarmerii Wojskowej;
- pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- asystent rodziny;
- nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego;
- osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny;
- przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; Policji; oświaty; ochrony zdrowia; lub organizacji pozarządowych.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

Wszczęcie procedury jest podjęciem interwencji w środowisku i następuje z chwilą wypełnienia przez osobę uprawnioną formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Nie wymagana jest zgoda żadnej z osób objętych procedurą.

W procedurze „Niebieskiej Karty” interwencja jest rozumiana jako:

- działanie doraźnie, mające na celu zatrzymanie aktualnej przemocy. Taką interwencję przeprowadzają policjanci (służby patrolowo-interwencyjne) i działają na zasadzie „straży pożarnej” – cel – „przywrócenie porządku”, w razie konieczności podjęcie działań ochronnych wobec osób doznających przemocy domowej: np. izolowanie sprawcy, pouczenie o przysługujących prawach i grożących konsekwencjach oraz rejestracja zdarzenia. Interwencja policji jest działaniem jednorazowym, chociaż może być podejmowana wielokrotnie w danym środowisku, ponieważ cechą charakterystyczną przemocy jest to, że nie zatrzymana – powtarza się i z czasem nasila.

- szereg skoordynowanych działań rozłożonych w czasie i mających na celu zmianę sytuacji – cel – wprowadzenie zmian w funkcjonowaniu poszczególnych osób i całego środowiska, tak aby wyjść z kryzysu, uporać się z jego skutkami i zacząć funkcjonować bez przemocy. Taką interwencję podejmują najczęściej np. specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej, pracownicy socjalni, dzielnicowi. Działania podejmowane są nie tylko na rzecz osób doznających przemocy domowej ale również wobec osób stosujących przemoc domową.

Proces pomagania oparty jest na założeniach:

- najważniejsze jest bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej;
- za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, bez względu na to, co zrobiła osoba doznająca przemocy;
- nie ma żadnego usprawiedliwienia przemocy, nikt nie ma prawa znęcać się nad innymi;
- zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osób doznających przemocy – jest to objaw doznanego urazu.

CELE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy.

Zastosowanie procedury „Niebieskie Karty” nie kończy się jedynie na zebraniu ważnych informacji na temat zdarzenia lub sytuacji w środowisku. Jej zadaniem jest przede wszystkim szybkie uruchomienie działań podnoszących stan bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy oraz ich kontynuacja aż do momentu, gdy możemy jednoznacznie stwierdzić, że udzielono wszelkiej dostępnej i potrzebnej pomocy, a przemoc w danym środowisku już nie występuje.

Przerwanie izolacji osób doznających przemocy domowej.

Uruchomienie procedury „Niebieskie Karty” i włączenie innych służb do procesu pomagania zwiększa szanse na skuteczne zatrzymanie przemocy. Osoby doznające przemocy domowej otrzymują informacje, że nie są same i możliwa jest zmiana sytuacji, a w środowisku lokalnym są osoby i instytucje, które mogą udzielić jej potrzebnego wsparcia. To także informacja dla sprawcy, że to, co czyni, jest przestępstwem ściganym przez prawo i grożą za nie określone konsekwencje. Poza tym do czasu rozwiązania problemu będą podejmowane wobec niego działania prewencyjne oraz działania chroniące osoby doznające przemocy.

Motywowanie do podjęcia działań ochronnych.

Osoby pomagające wspierają, wzmacniają i zachęcają do odbudowania poczucia własnej mocy i sprawczości oraz umiejętności radzenia sobie w sytuacji zagrożenia. Ważnym elementem procesu pomagania jest też budowanie sieci wsparcia społecznego w najbliższym otoczeniu osoby doznającej przemocy. Zastosowanie procedury „Niebieskie Karty” zachęca nie tylko osoby pokrzywdzone do poszukiwania możliwości poradzenia sobie z przemocą, ale także osoby pomagające do poszukiwania wspólnie z klientami najlepszego rozwiązania, uwzględniania wszelkich możliwości pomocy oraz monitorowania przebiegu procesu pomagania.

Bardziej stanowcze działania wobec osoby stosującej przemoc.

Osoba stosująca przemoc często czuje się bezkarnie. Manipuluje nie tylko osobami doznającymi przemocy i świadkami przemocy, ale także osobami, które interweniują. Ich celem jest zbagatelizowanie przemocy i uniknięcie konsekwencji oraz zwiększenie kontroli. Próbuje zatem odwracać uwagę od czynów, jakie popełniają, usprawiedliwiać (czasem bardzo racjonalnie) przemoc, przerzucać odpowiedzialność na innych. Chętnie też przedstawiają siebie jako ofiarę. Zdarza się, że osoby dowiadujące się o przemoc, na skutek manipulacji osoby stosującej przemoc odstępują od interwencji lub ograniczają się jedynie do wymuszenia obietnicy o poprawie zachowania i zaprzestaniu przemocy. W interwencji i działaniach wobec osób stosujących przemoc ważna jest stanowczość i konsekwencja. Zastosowanie procedury i wypełnianie dokumentacji pozwala trzymać się odpowiedniego trybu postępowania i zmniejsza ryzyko ulegania manipulacji. Poza tym osoba stosująca przemoc otrzymuje informację, że przemoc domowa jest przestępstwem i nie pozostanie bezkarna.

Zapis zdarzenia – ujednolicona dokumentacja.

Dokumentacja procedury „Niebieskie Karty” służy nie tylko rozpoznaniu przemocy, rejestracji przebiegu zdarzenia i jego skutków oraz zaplanowaniu pomocy, ale jest także wykorzystywana w postępowaniu przygotowawczym wszczynanym wobec osoby stosującej przemoc. Większość spraw z art. 207 (znęcanie się nad rodziną) nie trafia do wymiaru sprawiedliwości lub jest umarzana z powodu braku dowodów. Każde udokumentowane zdarzenie, nawet jeśli nie pociąga za sobą drastycznych skutków, jest dowodem na ciągłość i powtarzalność przemocy. Wypełnienie przez interweniujących policjantów formularza „Niebieska Karta – A ” nie jest jednak równoznaczne ze złożeniem doniesienia o popełnieniu przestępstwa (w tej sprawie obowiązują inne regulacje prawne). Dokumentacja procedury, zarówno dla policji, jak i dla pomocy społecznej czy gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, jest zapisem informacji powziętych przez przedstawicieli tych służb podczas wykonywania swoich obowiązków. Nie może być zatem anulowana, wycofywana czy zmieniana na prośbę osoby doznającej przemocy domowej lub sprawcy przemocy.

Dokumentacja procedury „Niebieskie Karty” może zostać wykorzystana jako dowód procesowy.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” i co dalej?

Procedura „Niebieskie Karty” składa się z 4 formularzy:

- formularz „Niebieska Karta – A”
- formularz „Niebieska Karta – B”
- formularz „Niebieska Karta – C”
- formularz „Niebieska Karta – D”

Wypełnienie przez osobę upoważnioną formularza „Niebieska Karta -A” rozpoczyna interwencję w środowisku i jest początkiem prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”.

Wybrane działania grupy diagnostyczno-pomocowej w stosunku do osoby, która stosuje przemoc domową:

- wizyty dzielnicowe w miejscu zamieszkania osoby stosującej przemoc domową;
- informowanie o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej oraz wskazywanie na konieczność zmiany sposobu postępowania;

- wzywianie na spotkanie grupy diagnostyczno-pomocowej: ocena sytuacji, potrzeb i zasobów ustalenie dalszych działań na podstawie wypełnienia formularza „Niebieska Karta – D”;
- zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- zobowiązanie do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- dobrowolne poddanie się leczeniu odwykowemu i opracowanie planu leczenia;
- złożenie wniosku do sądu w celu uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego
- zobowiązanie do informowania członków grupy diagnostyczno-pomocowej o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- zobowiązanie do informowania członków grupy diagnostyczno-pomocowej o ukończeniu programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- zobowiązanie do informowania członków grupy diagnostyczno-pomocowej o podejmowanych działaniach mających na celu zaprzestanie stosowania przemocy domowej .

Inne działania grupy diagnostyczno-pomocowej podejmowane w ramach Procedury „Niebieskie Karty”

- zawiadomienie o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu – poinformowanie Sądu o sytuacji dziecka w środowisku, w której występuje problem przemocy domowej;
- zawiadomienie Prokuratury lub Policji o podejrzeniu przestępstwa przemocy domowej;
- złożenie do Policji wniosku o wydanie 14 dniowego nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.
- Złożenie wniosku do zespołu interdyscyplinarnego o skierowanie osoby stosującej przemoc domową na:
- program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową, lub
- program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową.
- Złożenie wniosku do zespołu interdyscyplinarnego o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia za niestosowanie się do skierowań.

Zakończenie procedury „Niebieskie Karty”

Procedura „Niebieskie Karty” może zostać zakończona z tytułu:

1. ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej
2. rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Decyzję o zakończeniu procedury podejmuje grupa diagnostyczno-pomocowa.

Monitoring

Monitoring prowadzony jest **9 miesięcy po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”** (nie ma znaczenia, z jakiego powodu zakończona). Polega w szczególności na analizie i ocenie sytuacji osób, wobec których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”.

Rodzaje działań:

- składanie wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa w związku z prowadzoną procedurą,
- poradnictwo
- udzielanie wsparcia.

Działania w ramach monitoringu mogą być prowadzone za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej umożliwiającich porozumiewanie się na odległość.